

Тема 7. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.

Відновлення української православної церкви

У 1620 р. ієрусалимський патріарх Феофан висвятив на православного митрополита Іова Борецького. Ця подія вважається відновленням православної церковної ієрархії в Україні, але православна церква перебувала поза законами Речі Посполитої.

Наступний православний український митрополит молдавського роду Петро Могила домогся у **1632 р.** офіційного визнання православ'я польським королем. Польський сейм під тиском козацьких повстань, а також потребуючи козацької сили для походу на Москву, видав у **1632 р. «Статті для заспокоєння руського народу»**, у яких зазначалося про відновлення православ'я. Проте греко-католицька церква не зникла, вона понині має своїх прихильників на західній Україні.

Реформація на українських землях

Реформація – рух за перебудову католицької церкви, що розпочався в Німеччині в XVI ст. У XVI ст. реформаційні ідеї проникають в Україну. Під впливом реформаційних ідей було створено Пересопницьке Євангеліє (1556-1561) – перший переклад Євангелія на українську мову. На Пересопницькому Євангеліє сучасні українські президенти складають присягу.

У межах контрреформації – боротьби католицької церкви з реформаційними рухами, - католицький Орден Єзуїтів активно засновує на території України єзуїтські колегії, які надавали ґрунтовну католицьку освіту, що негативно впливало на становище православної церкви.

Гетьманування Петра Конашевича-Сагайдачного (гетьман реєстрового козацтва 1614 – 1622 рр. з перервами)

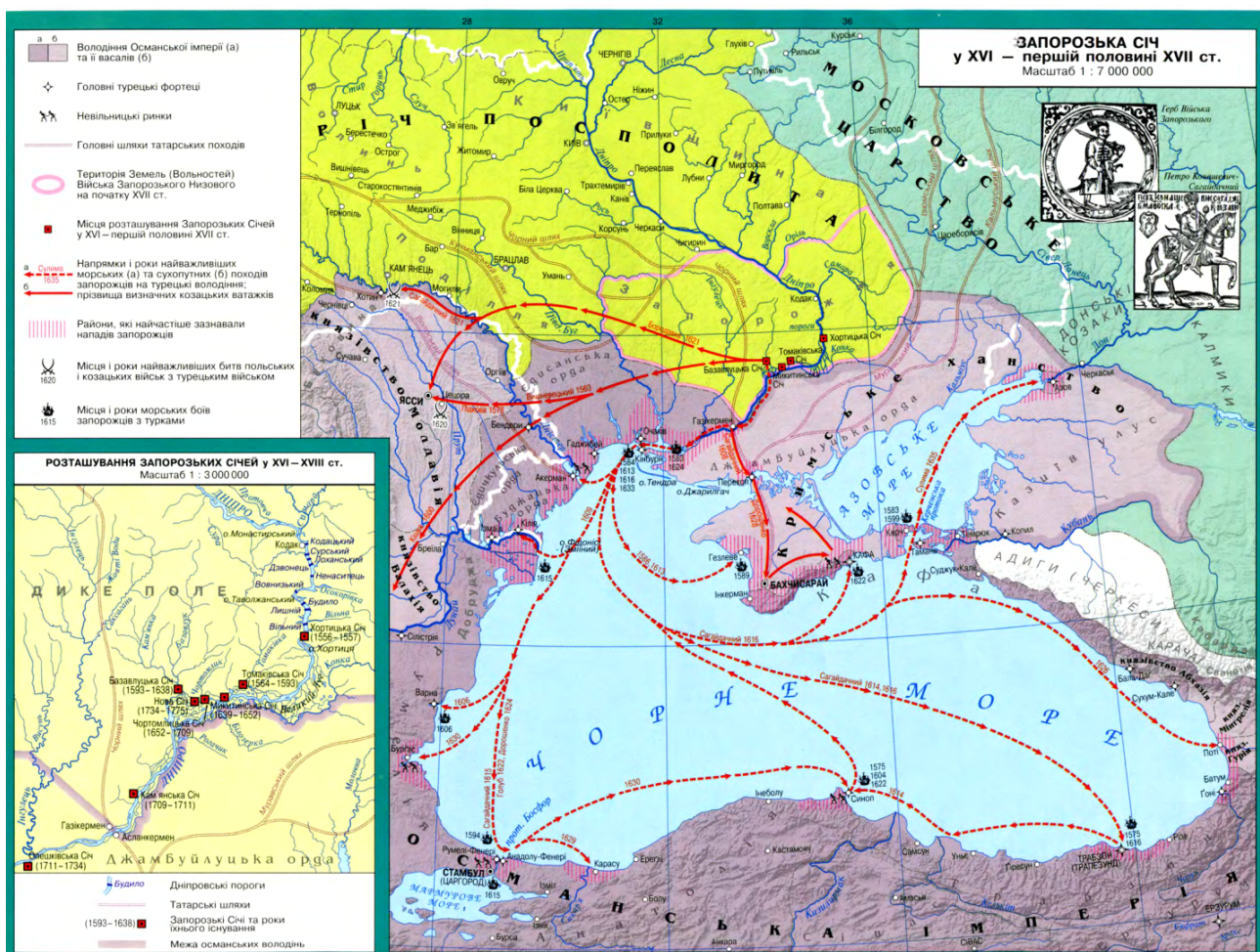
1. По-новому зорганізував козацьку армію (піхота, кіннота, артилерія,). Добився зміцнення дисципліни і боєздатності козацького війська, розширення козацького реєстру та відновлення прав і привілеїв козаків.
2. Підтримував православну церкву (у **1620 р.** запорожці вступили до Київського братства, чим сприяли відновленню православної ієрархії в Україні) та розвиток освіти (сприяв заснуванню братської школи в Києві).
3. Очолював морські походи козаків проти татар і турків. (**1616 р. – похід на Кафу**...).
4. У 1618 р. козацьке військо на чолі з П. Конашевичем-Сагайдачним вступило в Лігу Європейських країн для боротьби з Туреччиною.

5. У **1618 р.** козацьке військо разом з поляками здійснило похід на Москву, у результаті якого **Чернігівські** й **Смоленські** землі були приєднані до Речі Посполитої.

6. У **1620 р.** польські війська зазнають поразки від турків та татар в битві під **Цицорою**. Турки величезними силами наступають на Польщу. Поляки звертаються за допомогою до П. Конашевича-Сагайдачного, обіцяючи збільшити козацький реєстр та заплатити козакам. У **1621 р.** козацьке військо **П. Конашевича-Сагайдачного** зупинило турецький наступ на Польщу в **Хотинській битві**.

7. Помер П.Конашевич-Сагайдачний 10 квітня 1622 р. від рани, яку дістав у Хотинській битві.

8. Період гетьманування П.Конашевича-Сагайдачного називають **добою героїчних походів козаків** проти татар та турків.

Зверніть увагу на напрямки козацьких походів проти татар і турків, а також на місце битви під Хотином

Козацькі повстання проти польського панування у 20-30-х рр. XVII ст.

Після смерті гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного поляки зменшили реєстр. У результаті розгортається хвиля козацьких повстань у 20-30-х рр. XVII ст. Козаки виступали за збільшення реєстру, відстоювали православ'я й боролися за скасування церковної унії. До козаків приєднувалися селяни, які виступали проти кріпацтва.

Дата	Подія	Підсумки повстань
<u>1625 р.</u>	Виступ козаків на чолі з <u>Марком Жмайлом</u> .	Новим козацьким гетьманом став <u>Михайло Дорошенко</u> , який уклав <u>Куруківську угоду 1625 р.</u> між козаками і поляками, за якою <u>реєстр збільшувався до 6000 козаків</u> .
<u>1630 р.</u>	Повстання козаків на чолі з <u>Тарасом Федоровичем (Трясилом)</u> .	Укладено перемир'я між козаками і шляхтою, закріплене <u>Переяславською угодою 1630 р. (реєстр – 8000 козаків)</u> .
<u>1635 р.</u>	Напад запорожців на чолі з <u>Іваном Сулимою</u> на польську фортецю <u>Кодак</u> .	Фортеця Кодак була захоплена і зруйнована запорожцями, але реєстровці схопили і видали полякам керівників повстання. Іван Сулима був страчений.
<u>1637 – 1638 рр.</u>	Козацькі повстання на чолі з <u>Павлом Бутом (Павлюком)</u> , <u>Дмитром Гунею</u> та <u>Яковом Острянином (Остряницею)</u> .	Поразка повстанців. У <u>1638 р.</u> польський сейм затвердив <u>«Ординацію Війська Запорізького»</u>

«Ординації Війська Запорозького реєстрового, що перебуває на службі Речі Посполитої» (1638 р.) обмежували права та привілеї козаків: реєстр зменшувався до 6 тис. осіб, відбудовувалася польська фортеця Кодак, скасовувалась обрана посада гетьмана, а реєстрове козацтво очолював польський ставленик-шляхтич.

З **1638 по 1648 рр.** у Речі Посполитій тривав період **«Золотого спокою»**, під час якого не було великих козацько-селянських повстань.

Культурне життя

У **1615 р.** була заснована Київська братська школа.

У **1632 р.** **Петро Могила** об'єднує Київську братську школу та лаврську школу й засновує **Києво-Могилянську колегію (Києво-братський колегіум)**, яка у **1701 р.** отримала статус **академії**.

У **1615 р.** була відкрита **друкарня Києво-Печерської лаври**, в якій у 1616 р. було надруковано першу книгу - «Часослов». У 1619 р. виходить друком **«Граматика слов'янська» Мелетія Смотрицького, що тривалий час була підручником з церковнослов'янської мови.**

